

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Наставници:

1. Катарина Чавић
2. Тања Петковић

Оцењивање обухвата све три области српског језика и књижевности, а то су: књижевност, језик (граматика и правопис) и језичка култура.

Документација која прати процес оцењивања је: е-дневник, педагошка свеска наставника, тестови, писмени и домаћи задаци. На почетку школске године ради се иницијално тестирање ученика, које се не оцењује, већ служи наставнику за планирање рада и даље праћење напредовања ученика.

Формативно оцењивање подразумева: праћење напредовања, ангажовања и активности ученика, активност на часовима (укључујући све три области предмета), редовно доношење прибора за рад, израду домаћих задатака. Води се у педагошкој свесци наставника, а из овог оцењивања проистиче оцена за рад на часу на крају сваког класификационог периода или на крају полугодишта и године.

Критеријум је следећи:

- Недовољан успех – ученик не прати наставу, не пише, нема прибор, не ради домаће задатке и уопште није активан на часу;
- Довољан успех – ученик повремено прати наставу, повремено доноси прибор за рад и домаће задатке и ретко кад је активан на часу;
- Дobar успех – Ученик прати наставу, доноси прибор за рад и домаће задатке и активан је на часу, али не у континуитету;
- Врло добар успех – редовно извршава своје обавезе, доноси прибор за рад и домаће задатке, активан је и мотивисан за рад;
- Одличан успех – редовно извршава своје школске обавезе, редовно доноси прибор за рад и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, непрекидно показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

У **сумативно оцењивање** спадају: писмени задаци, контролни задаци из граматике и књижевности, полугодишњи и годишњи тестови, говорне вежбе, домаћи задаци (састави / есеји), усмено одговарање.

ЈЕЗИК

Грамматика – критеријум за оцењивање знања из области усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа: основног, средњег и напредног нивоа:

- Одличан (5) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије; показује веома висок степен ангажовања; зна и примењује граматичка правила у сложенијим примерима;
- Врло добар (4) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије и примењује граматичка правила у сложенијим примерима уз малу помоћ наставника, показује висок степен ангажовања;

- Добар (3) – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије; ангажован је повремено; препознаје и примењује граматичка правила у основним примерима;
- Довољан (2) – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије уз помоћ наставника; ангажован је веома ретко; препознаје граматичка правила у најједноставнијим примерима;
- Недовољан (1) – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из фонетике, морфологије, синтаксе, лексикологије ни уз помоћ наставника; не зна да препозна граматичка правила у најједноставнијим примерима.

Скала за оцењивање **контролних задатака и тестова из језика и књижевности** је следећа:

Процент тачних одговора:	Оцена:
Од 90% до 100%	одличан (5)
Од 70% до 89%	врло добар (4)
Од 50% до 69%	добар (3)
Од 31% до 49%	довољан (2)
Од 0% до 30%	недовољан (1)

КЊИЖЕВНОСТ

Критеријум за оцењивање градива из књижевности усаглашен је са образовним стандардима сва три нивоа постигнућа, основног, средњег и напредног нивоа:

- Одличан (5) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из ове области (наводи дела и писце, разликује књижевне родове и врсте, одређује врсту стиха и строфе, проналази стилске фигуре и различите облике приповедања; самостално анализира књижевно дело, аргументовано образлаже свој став о делу и повезује га са другим текстовима по тематици, структури, мотивима);
- Врло добар (4) – ученик самостално испуњава захтеве сва три нивоа постигнућа из књижевности, уз малу помоћ наставника (самостално анализира књижевна дела уз познавање основних одлика и функционалних појмова);
- Добар (3) – ученик самостално испуњава захтеве основног и делимично средњег нивоа из књижевности (познаје основне одлике књижевности и разликује типове уметничког стваралаштва—усмену и ауторску књижевност; познаје основне функционалне појмове);
- Довољан (2) – ученик минимално испуњава захтеве основног нивоа ове области уз помоћ наставника (повезује наслове књижевног дела и имена аутора, разликује књижевне родове и препознаје основне одлике књижевних текстова);
- Недовољан (1) – ученик не испуњава минималне захтеве основног нивоа постигнућа из књижевности ни уз помоћ наставника.

ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА

Критеријум за оцењивање **писмених и домаћих задатака (састава/есеја)** обухвата неколико делова: композицију, садржај, стил, граматiku, правопис и естетски изглед. Одличан (5) – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао је захтеве композиције кроз увод, разраду и закључак, види се поступност у излагању, реченице су јасне и правилне, без

граматичких и правописних грешака, стил писања богат је описима, емоцијама и појединим стилским изражајним средствима, рукопис ученика је леп, а рад уредан;

Врло добар (4) – ученик је тачно одговорио на тему, испоштовао захтеве композиције, реченице су јасне, са мањим граматичким и правописним грешкама, стилу недостаје више описа и емоција. Добар (3) – ученик је тачно одговорио на тему, поједини делови композиције нису у потпуности испоштовани (нису повезани, недостаје увод и закључак), поједине реченице нису јасне, са честим граматичким и правописним грешкама, недостаје доста описа и емоција, рад је понегде нечитак и неуредан;

Довољан (2) – ученик је делимично одговорио на тему, увод, разрада и закључак нису уједначени, са значајним граматичким и правописним грешкама, стил је сиромашан, рад је веома нечитак и неуредан;

Недовољан (1) – ученик није ништа написао или ученик није одговорио на тему, нису испоштовани захтеви композиције, рад се не може прочитати, реченице су потпуно неповезане и нејасне, са превише граматичких, правописних и стилских грешака.

Ученици који раде по **прилагођеном или измењеном програму (индивидуализација, ИОП)** имају другачије критеријуме оцењивања. Он није исти за све ученике и зависи од потреба и постигнућа сваког појединачног ученика који ради по прилагођеном или измењеном програму.

Закључна оцена утврђује се ученику на крају првог полугодишта и на крају године у складу са Правилником о оцењивању ученика. Закључна оцена је бројчана и изводи се као аритметичка средина свих бројчаних оцена које је ученик добио у току првог полугодишта или школске године.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ЕНГЛЕСКИ ЈЕЗИК

Наставници:

1. Дајана Кењић
2. Златко Максимовић

Изражено у процентима:

Оцена	%
Недовољан (1)	испод 40%
Довољан (2)	од 40%-55%
Добар (3)	од 55%-70%
Врло добар (4)	од 70%-до 85%
Одличан (5)	од 85%-до 100%

За предметну наставу:

- Разумевање
- Говорне способности
- Способности писменог изражавања
- Језичне законитости - граматика

Мерила за елемент разумевања:

одличан - ученик разуме саговорника и усмено излаже у нормалном темпу, у потпуности разуме писани и слушани текст, с лакоћом влада материјом и вештинама

врло добар - разуме питања у нормалном говорном темпу, али је потребно понекад нешто поновити, не разуме сваку појединост код писаног и слушаног садржаја

добар - разуме излагања и питања постављена споријим темпом, понекад је нужно поновити и поједноставити неке делове реченице, потребно га је усмеравати

довољан - има минимум разумевања и напредује уз помоћ наставника који га води кроз материју, има тешкоћа у разумевању излагања, једва схвата уз објашњења и поједностављења, слабо разуме писану и говорну материју

недовољан - не разуме усмена излагања, слушану или писану материју ни уз помоћ наставника.

Мерила за елемент говорне способности:

одличан - ученик је слободно и без оклевања изразио своје мисли, он је активан у разговору, уме да прочита причу и правилним изговором течно изговара и нема већих граматичких грешака

врло добар - ученик говори правилно, али је конверзација у неким елементима неизвесна; разговара са мањим граматичким грешкама, које не утичу на разумевање значајне реченице; понекад користи реч или фразу која је неадекватна и погрешно је изговори

добар - ученик може да комуницира и има скроман речник, смисао је понекад нејасна због граматичких грешака и нетачног реда речи и има тешкоће у читању, изговору и интонацији, али у целини је прихватљиво и разумљиво

довољан – ученик прави озбиљне грешке у разговору и изговору, што отежава оно што жели да каже; ретко налази праве речи и фразе, тешко се изражава, а његов оскудан речник користи полако и са пуно оклевања

недовољан - ученик не може да се независно изражава, једва надмашујући најосновнији вокабулар, лош изговор спречава разумевање садржаја. Није савладао ни најосновније граматичке структуре.

Критеријуми за елемент способности писменог изражавања:

одличан - ученик може усмено да изрази своје мисли самостално и без већих граматичких и правописних проблема; редовно извршава све писане задатке у свесци, има добру технику решавања тестова и успешан је

врло добар - ученик писмено изражава своје мисли самостално уз понеке граматичке и правописне грешке; готово редовно има све писане радове; има врло добар резултат на решавању теста

добар - ученик не може без помоћи да изрази своје мисли писменим путем и прави веће правописне и граматичке грешке; нередовно извршава домаће и школске писане задатке; има скроман и просечан резултат на решавању теста

довољан - ученик није способен самостално да се писмено изрази, прави честе и озбиљне правописне и граматичке грешке; постиже минималан успех на тесту преко 40%.

недовољан - прави крупне грешке у писменом изражавању и у основним граматичким облицима, не извршава писане задатке готово уопште, нема довољан број бодова

Мерила за елемент језичке законитости - граматике:

одличан - ученик влада граматичким правилима, потпуно их разуме и правилно примењује у контексту

врло добар - ученик разуме и правилно примењује научена граматичка правила, уз местимичне грешке

добар - ученик делимично примењује научена граматичка правила

довољан - ученик није способен самостално да примењује научена граматичка правила

недовољан - ученик не зна да примени граматичка правила, нити да их употреби у контексту

Вредновање ученика са тешкоћама:

Код ученика са тешкоћама треба вредновати његов однос према раду и постављеним задацима те васпитним вредностима у складу са његовим могућностима. Начине, поступке и елементе вредновања треба ускладити са тешкоћама и личношћу сваког ученика у сарадњи са стручном службом школе. Вредновање треба усмерити на подстицање ученика на активно учествовање у настави и ваннаставним активностима, развијати његово самопоуздање и осећај напредовања, али и упознати директора и стручну службу са проблемима који се појављују током школске године, уколико је то случај. При евалуацији ученика који раде по ИОП-у, нужно је применити индивидуални приступ. Ако ученик има изражене тешкоће у гласно-говорној комуникацији, може му се омогућити проверавање у писаном облику у договору са стручном службом школе. Ако ученик има изражене тешкоће у писаној комуникацији, ученику треба омогућити проверавање у усменом облику.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ ИЗ ОБЛАСТИ МАШИНСТВА

Наставник: Данило Тепша

Наставни предмети:

- **Технологија ручне и машинске обраде** (1. разред, образовни профил „Индустријски механичар“)
- **Технологија машинске обраде** (2. разред, образовни профил „Индустријски механичар“)
- **Механика** (1. разред, образовни профил „Техничар мехатронике“)
- **Техничка механика са механизмима** (2. разред, образовни профил „Техничар мехатронике“)
- **Одржавање и монтажа** (3. разред, образовни профил „Индустријски механичар“)

Елементи оцењивања:

- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања (теоријска и практична);
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

- писмених провера знања – контролних вежби и тестова;
- усменог испитивања;
- активности на часу;
- домаћих задатака;
- графичких радова.

Критеријуми оцењивања ученика су усклађени са Правилником о оцењивању ученика у средњем образовању и васпитању („Сл.гласник РС“, бр. 82/2015, 59/2020 и 95/2022).

Писмене провере

Писмене провере знања се најављују ученицима и одржавају према унапред утврђеном распореду. Контролне вежбе и тестови се реализују као једночасовне писмене провере.

Ученик који на писменој провери оствари бар **90%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **5**.

Ученик који на писменој провери оствари бар **70%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **4**.

Ученик који на писменој провери оствари бар **55%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **3**.

Ученик који на писменој провери оствари бар **40%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **2**.

Графички радови

Оценом **5 (пет)** ће бити оцењен ученик који:

- преда графички рад у предвиђеном року,
- чији је графички рад уредан и
- да тачне одговоре на **најмање 90%** питања у вези са графичким радом.

Оценом **4 (четири)** ће бити оцењен ученик који:

- преда графички рад у предвиђеном року,

- чији је графички рад уредан и
- да тачне одговоре на **најмање 70%** питања у вези са графичким радом.

Оценом **3 (три)** ће бити оцењен ученик који:

- преда графички рад у предвиђеном року,
- чији је графички рад уредан и
- да тачне одговоре на **најмање 55%** питања у вези са графичким радом.

Оценом **2 (два)** ће бити оцењен ученик који:

- преда графички рад у предвиђеном року,
- чији је графички рад уредан и
- да тачне одговоре на **најмање 40%** питања у вези са графичким радом.

Оценом **1 (један)** ће бити оцењен ученик који:

- не преда графички рад у предвиђеном року или
- преда неуредан графички рад или
- преда на време уредан графички рад, али да тачне одговоре на **мање од 40%** питања у вези са графичким радом.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ ИЗ ОБЛАСТИ ЕЛЕКТРОТЕХНИКЕ

Наставници:

1. Бранислав Бубало

2. Карађорђе Грујић

Оцењивање се обавља уз уважавање ученикових способности, степена спретности и умешности.

Ученик са изузетним способностима, који стиче образовање и васпитање на прилагођен и обogaћен начин применом индивидуалног образовног плана, оцењује се на основу остварености циљева и прописаних стандарда постигнућа, као и на основу ангажовања.

Ученик који има тешкоће у учењу услед социјалне ускраћености, сметњи у развоју, инвалидитета и других разлога и коме је потребна додатна подршка у образовању и васпитању, оцењује се на основу остварености циљева и стандарда постигнућа према плану индивидуализације или у току савладавања индивидуалног образовног плана

Елементи оцењивања ученичких постигнућа из наставних предмета: Основе електротехнике, Електроника, Електрични погон и опрема у мехатроници, Програмабилни логички контролери су:

- усвојеност образовних садржаја
- примена знања
- активност ученика.

Примена знања испитује се писмено, усмено и практично.

Оцене су распоређене по процентима:

- 85 - 100% - одличан (5)
- 65-84,99 % - врло добар (4)
- 46 - 64,99 % - добар (3)
- 30 - 45,99 % - довољан (2)
- 0- 29,99% - недовољан (1)

Опис потребних знања и вештина за добијање оцене:

Оцена одличан (5)

- Ученик примењује знања, укључујући и методолошка, у сложеним и непознатим ситуацијама;
- Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и информације; процењује вредност теорија, идеја и ставова;
- Бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података
- Формулише претпоставке, проверава их и аргументује решења, ставове и одлуке;
- Решава проблеме који имају и више решења, вреднује и образлаже решења и примењене поступке;
- Изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију и начин презентације различитим контекстима;
- Самостално извршава сложене радне задатке поштујући стандардизовану процедуру, захтеве безбедности и очувања околине, показује иницијативу и прилагођава извођење, начин рада и средства новим ситуацијама;
- Доприноси групном раду продукцијом идеја, иницира и организује поделу задатака; уважава мишљења других чланова групе и помаже им у реализацији њихових задатака, посебно у ситуацији „застоја” у групном раду; фокусиран је на заједнички циљ групног рада и преузима одговорност за реализацију продукта у задатом временском оквиру;
- Утврђује приоритете и ризике и на основу тога планира и организује краткорочне и дугорочне активности и одређује потребно време и ресурсе;
- Континуирано показује заинтересованост и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их.
- Ученик репродукује градиво, разуме, надограђује стечена знања.
- Самостално образлаже садржај наводећи и своје примере, решава и сложене проблеме и задатке. Одлично познаје физичке појаве, изводи закључке на основу физичких појава које је видео или замислио, повезује податке са графика и других визуелизација, корелише стечена знања са садржајима других предмета.
- Може преносити своја знања другима и сигурно и јасно излаже сопствене ставове о проблематици.

Оцена врло добар (4)

- Логички организује и самостално тумачи сложене садржинске целине и информације;
- Повезује садржаје и концепте из различитих области са ситуацијама из живота;
- Пореди и разврстава различите врсте података према више критеријума истовремено;
- Заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената;
- Уме да анализира проблем, изврши избор одговарајуће процедуре и поступака у решавању нових проблемских ситуација;
- Изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију задатим контекстима;
- Самостално извршава сложене радне задатке према стандардизованој процедури, бира прибор и алате у складу са задатком и захтевима безбедности и очувања здравља и околине;
- Планира динамику рада, организује активности у групи, реализује сопствене задатке имајући на уму планиране заједничке продукте групног рада;
- Планира и организује краткорочне и дугорочне активности, утврђује приоритете и одређује потребно време и ресурсе;

- Континуирано показује заинтересованост за сопствени процес учења, уважава препоруке за напредовање и углавном их реализује.
- У стању је да надогради стечена знања. Садржај образлаже самостално, користи задате примере и самостално решава проблеме и задатке. Познаје физичке ознаке, повезује задате податке, ретко не може да реши сложене проблеме и задатке, није самосталан у решавању најтежих задатака.
- Приликом израде рачунских задатака сналази се и решава и задатке који су сасвим нови, уз повезивање свих стечених знања из свих школских предмета., коришћењем већ виђених и решених задатака.

Оцена добар (3)

- Разуме и самостално објашњава основне појмове и везе између њих;
- Разврстава различите врсте података у основне категорије према задатом критеријуму;
- Уме да формулише своје ставове, процене и одлуке и објасни начин како је дошао до њих;
- Бира и примењује одговарајуће поступке и процедуре у решавању проблемских ситуација у познатом контексту;
- Уме јасно да искаже одређени садржај у складу са захтевом и на одговарајући начин (усмено, писмено, графички, практично, и др.), укључујући коришћење информационих технологија;
- Самостално извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, користећи прибор и алате у складу са захтевима безбедности и очувања здравља и околине;
- Извршава додељене задатке у складу с циљевима, очекиваним продукцијама и планираном динамиком рада у групи; уважава чланове тима и различитост идеја;
- Планира и организује краткорочне активности и одређује потребно време и ресурсе;
- Показује заинтересованост за сопствени процес учења, уважава препоруке за напредовање и делимично их реализује.
- Ученик репродукује и разуме основне физичке појмове, разуме садржај, али је површан у његовој примени.
- Садржај може образложити користећи задате примере, али уз интервенцију наставника.
- Познаје основне физичке формуле, самостално решава задатке средње тежине, и проблеме.
- Уме да реши рачунске задатке који су слични задацима рађеним на редовној настави.
- Понекад греша приликом самосталног решавања сложених проблема или задатака.
- Повезује податке приказане графицима, сликама или таблицама и интерпретира их самостално.
- Јасно излаже садржаје али је нејасан у аргументацији.

Оцена довољан (2)

- Познаје и разуме кључне појмове и информације и повезује их на основу задатог критеријума;
- Усвојио је одговарајућу терминологију;
- Закључује директно на основу поређења и аналогije са конкретним примером;
- Способан је да се определи и искаже став;
- Примењује одговарајуће поступке и процедуре у решавању једноставних проблемских ситуација у познатом контексту;
- Уме јасно да искаже појединости у оквиру одређеног садржаја, држећи се основног захтева и на одговарајући начин (усмено, писмено, графички, практично, и др.), укључујући и коришћење информационих технологија;
- Уз инструкције извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, користећи прибор и алате у складу са захтевима безбедности и очувања здравља и околине;

- Извршава додељене задатке искључиво на захтев и уз подршку осталих чланова групе; уважава чланове тима и различитост идеја;
- Планира и организује краткорочне активности на основу задатих услова и ресурса;
- Повремено показује заинтересованост за сопствени процес учења, а препоруке за напредовање реализује уз стално праћење.
- Ученик репродукује и препознаје основне појмове: разуме садржај, али не зна да га примени ни образложи на непознатим задацима.
- Познаје основне физичке формуле, али често греша приликом самосталног решавања чак и једноставних проблема и задатака.
- Препознаје податке приказане графицима, сликама или у табелама али их не може у потпуности самостално интерпретирати, већ му је потребна помоћ наставника.
- Аргументује површно и несигурно па је нејасан и у излагању градива.

Оцена недовољан (1)

- Ученик који не испуњава критеријуме за оцену довољан (2) и не показује заинтересованост за сопствени процес учења, нити напредак.
- Ученик не препознаје основне физичке појмове, или их само може набројати.
- Не показује разумевање садржаја ни уз помоћ наставника и није у стању самостално да га репродукује.
- Не може самостално да решава најпростије рачунске задатке.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ ИЗ ОБЛАСТИ ЕКОНОМИЈЕ И ТРГОВИНЕ

Наставници:

- 1. Споменка Ракић**
- 2. Драгана Гавриловић**
- 3. Драгана Беванда**
- 4. Драгана Басрак**
- 5. Радинка Ашћерић**
- 6. Јасминка Чанковић**
- 7. Љиљана Тошовић**

Елементи оцењивања за наставне предмете из области економије и трговине су:

- усвојеност образовних садржаја
- оствареност исхода;
- примена знања;
- активност ученика.

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

- писмених провера знања – контролних вежби и тестова;
- тестова практичних вештина
- усменог испитивања;
- активности на часу;
- самосталних практичних радова, пројектни задатака-пример израде бизнис плана, презентација

Писмене провере знања, осим петнаестоминутних провера, се најављују ученицима и одржавају према унапред утврђеном распореду. Тестови практичних вештина се најављују и реализују на практичној настави. Самостални практични рад се реализује у објектима, у кабинетима и специјализованим учионицама. Петнаестоминутне провере знања не морају бити унапред најављене. Резултате петнаестоминутне провере наставник уписује у педагошку свеску, а за извођење оцене су неопходне најмање три такве провере.

Тестови знања и тестови практичних вештина су усаглашени на нивоу већа као и бодовна скала за оцењивање. Скала за оцењивање при изради матурских радова и завршних радова се налази и у приручницима за полагање а иста се примењује и код праћења ученика у практичним обукама кроз сумативно и оцењивање током године. Уколико је ученик активан и код сваког предмета зна да покаже исход сваког модула то је онда оцена 5. Процентуална скала се користи и код других економских и трговинских предмета кад се раде тестови и писмена провера а скала прати сложеност задатка па тако наједноставнији задаци су за два уз помоћ наставника.

Практичне вештине се оцењују по чекинг листама које су такође јединствене за сваки предмет.

Ученик који на писменој провери оствари **бар 85%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **5**. Овде ученик познаје појмове, анализира, решава сложене задатке и проблеме и примењује знања, вештине и ставове на нове ситуације. Код предузетништва и самостално и тимски израђује бизнис план на сопствену идеју или идеју тима; код финансијско рачуноводствене обуке ученик препознаје документа, сортира их, користи сва документа по службама, решава све задатке и проблеме у свакој служби, књижи и израђује све извештаје.

Ученик који на писменој провери оствари **бар 70%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **4**.

Ученик који на писменој провери оствари **бар 55%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **3** (нпр. код финансијско рачуноводствене обуке: зна благајничко пословање, групе послова по службама, зна да прокњижи али не довшрава БУ, БС, ЗЛ).

Ученик који на писменој провери оствари **бар 40%** од укупног броја поена не може бити оцењен оценом мањом од **2** (нпр. код финансијско рачуноводствене обуке: зна благајничко пословање, групе послова по службама и да прокњижи амортизацију и набавку основног средства).

Процентуална скала се користи и код других економских и трговинских предмета кад се раде тестови и писмена провера а скала прати сложеност задатка па тако наједноставнији задаци су за два уз помоћ наставника. Чекинг листе се налазе у приручницима за припрему задатака за матуру који се односе на практични део и комбиновани теоријски.

Практичне вештине се оцењују по чекинг листама које су такође јединствене за сваки предмет.

За блок наставу такође постоји чек листа за преглед и оцену дневника праксе где се код сваке групе послова оцењује: садржај - од 1 до 10 бодова, документованост - од 1 до 10 бодова,, уредност - од 1 до 5 бодова и коментар ученика од 1 до 5 бодова, где имамо следећу скалу:

максимални-могући број бодова за 5 тема- (блок 1 недеља) : = 150				
по кључу:	2 = 77-95	3=96-113	4=114-130	5=131-150

То је важно за сумативно оцењивање и мишљење и координатора тј. наставника и ментора тј. за праксу код послодавца на блоку или пракси инструктора.

Код формативног оцењивања важан је и однос ученика према раду, активност ученика, учешћа у групном тј. тимском раду, урађеним домаћим задацима, презентацијама, вођење свеске на часовима, учешће на сајмовима, такмичењима где се дају континуирано повратне информације о напредовању ученика.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ
- ИСТОРИЈА
- ИСТОРИЈА (ОДАБРАНЕ ТЕМЕ)

Наставник: Јелена Грабић

Оцена вреднује различите моделе рада и форме оцењивања и сумативно резултира следећим стандардом:

Највиша оцена **одличан (5)** – ученик сагледава целовито историјске и познаје узроке и законе, способан је да примени знање у новој ситуацији, на нов начин, те да самостално искаже лични аргументовани став и на основу критичке анализе појмова формира одговарајуће закључке и трага за сврхама. Показује иницијативу током наставе, може успешно да ради у различитим контекстима.

Оцена **врло добар (4)** - да је ученик способан да функционално барата историјским појмовима - анализира, класификује, повезује, примени или трансформише, те изведе закључак. Сналази се у различитим облицима рада.

Оцена **добар (3)** - да разуме појмове и чињенице, успоставља законите везе, може самостално да објасни значај историјских догађаја. Уз подршку наставника може да се опроба у различитим форматима рада.

Оцена **довољан (2)** - има елементарно познавање појмова и чињеница у изворном облику, може уз помоћ наставника да објасни њихове везе и значај.

Оцена **недовољан (1)** - кад не може ово за оцену 2, нити показује жељу да напредује.

Када су питању писмене провере знања ослањамо се на скалу која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене:

Процент тачних одговора	Оцена
85%-100%	Одличан (5)
70%-85%	Врло добар (4)
55%-70%	Добар (3)
40%-55%	Довољан (2)
Испод 40%	Недовољан (1)

Ова табела, као шири оквир и оријентација, примењује се на оцењивање тестова знања који се организују на различите начине, са различитим степеном строгости у зависности од узраста ученика и приступа наставника.

ИОП

Уколико ученик стиче образовање по ИОП-у оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

ПЛАНИРАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Најефикасније методе наставе и учења јесу оне које ученика стављају у адекватну активну позицију у процесу развијања знања и вештина. При остваривању циља предмета и достизању исхода мора се имати у виду да су садржаји, методе наставе и учења и активности ученика неодвојиви у наставном процесу. Да би сви ученици достигли предвиђене исходе и да би се

остварио циљ наставе историје, потребно је да наставник упозна специфичности начина учења својих ученика и да према њима планира и прилагођава активности. Наставник има слободу да сам одреди распоред и динамику активности за сваку тему, уважавајући циљ предмета и дефинисане исходе. Редослед исхода не исказује њихову важност јер су сви од значаја за постизање циља предмета. Између исхода постоји повезаност и остваривање једног исхода доприноси остваривању других исхода.

Програм оријентисан на процес и исходе учења наставнику даје већу слободу у креирању и осмишљавању наставе и учења. Улога наставника је да прилагоди дати програм потребама конкретног одељења, имајући у виду: састав одељења и карактеристике ученика; уџбенике и друге наставне материјале које ће користити; наставна средства и медије којима школа располаже; ресурсе, могућности, као и потребе локалне средине у којој се школа налази. Полазећи од датих исхода и садржаја, наставник најпре креира свој годишњи план рада из кога ће касније развијати своје оперативне планове. Од њега се очекује и да, у фази планирања и писања припреме за час, дефинише исходе за сваку наставну јединицу. При планирању треба имати у виду да се исходи разликују, да се неки лакше и брже могу остварити, али је за већину исхода потребно више времена и више различитих активности. Наставник за сваки час планира и припрема средства и начине провере остварености пројектованих исхода. У планирању и припремању наставе и учења, наставник планира не само своје, већ и активности ученика на часу. Поред уџбеника, као једног од извора знања, на наставнику је да ученицима омогући увид и искуство коришћења и других извора сазнавања.

Ученици на почетку средњошколског образовања већ поседују извесна знања о најважнијим историјским појмовима, имају нека животна искуства и формиране ставове који су основ за изградњу нових знања, вештина, ставова и вредности. Битно је искористити велике могућности које *Историја* као предмет пружа у подстицању ученичке радозналости, која је у основи сваког сазнања. Посебно место у настави историје имају питања, како она која поставља наставник ученицима, тако и она која долазе од ученика, подстакнута оним што су чули у учионици или што су сазнали ван ње користећи различите изворе информација. Добро осмишљена питања наставника имају подстицајну функцију за развој историјског мишљења и критичке свести, не само у фази утврђивања и систематизације градива, већ и у самој обради наставних садржаја. У зависности од циља који наставник жели да оствари, питања могу имати различите функције, као што су: фокусирање пажње на неки садржај или аспект, подстицање поређења, трагање за објашњењем. Одговарајућа питања могу да послуже и као подстицај за елементарна историјска истраживања, прилагођена узрасту и могућностима ученика, што доприноси достизању прописаних стандарда постигнућа.

Настава би требало да помогне ученицима у стварању што јасније представе не само о томе „како је уистину било”, већ и зашто се нешто десило и какве су последице из тога проистекле. У изучавању прошлости ученици треба да користе одабране историјске изворе, литературу, карте и друге изворе података (документарни и играни филмови, музејски експонати, илустрације), обилажење културно-историјских споменика и посете установама културе. Треба искористити и утицај наставе и учења историје на неговање језичке и говорне културе (вештине беседништва и дебате), као и на развијање културе сећања и свести о друштвеној одговорности и људским правима.

Неопходно је имати у виду и интегративну функцију историје, која у образовном систему, где су знања подељена по наставним предметима, помаже ученицима да постигну целовито схватање о повезаности и условљености географских, економских и културних услова живота човека. Пожељно је избегавати фрагментарно и изоловано учење историјских чињеница јер оно има најкраће трајање у памћењу и најслабији трансфер у стицању других знања и развоју вештина.

ОСТВАРИВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Приликом остваривања програма наставник треба да има у виду циљ, општу и специфичне компетенције предмета, стандарде постигнућа и исходе за разред и да у складу с тим води рачуна о селекцији и броју података неопходних за разумевање одређених кључних појмова.

У остваривању тема пажњу би требало посветити и проширивању већ постојећих ученичких знања о историјској науци, хронологији и периодизацији, пореклу и сазнајној вредности историјских извора, као и о самом истраживачком процесу. Током одабира материјала за рад и осмишљавања активности наставник увек треба да има у виду узраст ученика и ниво њиховог знања, као и повезаност примера из опште и националне историје.

Кроз реализацију тема ученици ће проширити своја знања о најважнијим догађајима и феноменима из политичке, друштвене и културне историје српског народа и простора данашње Србије у различитим епохама. Када је реч о политичкој историји, посебну пажњу треба посветити узроцима и последицама најзначајнијих догађаја и личностима које су их покретале и у њима учествовале. Трбало би да уоче законитости појава, њихову развојност, како су се мењале током времена и који су чиниоци на то утицали. Изучавајући националну историју, ученици треба да праве паралеле између појава, процеса и институција у оквиру исте и различитих епоха, да уочавају сличности и разлике, као и међусобне утицаје.

На основу већ усвојених знања о политичким, друштвеним, привредним и културним приликама датог периода ученици треба да уоче њихову повезаност и утицај на свакодневни живот и развој друштва. Важно је, такође, приказати начин поимања света у датој епохи и на тај начин разумети људе који су тада живели. Ученике треба подстицати да уоче међусобне културне утицаје и прожимања различитих народа, култура и цивилизација и како су одређене идеје и научно-техничка открића утицала на развој друштва, културе, уметности, образовања и свакодневни живот људи. У том смислу, треба им указати на важност неговања различитих културних традиција и подстицати код њих одговоран однос према културно-историјском наслеђу сопственог и других народа. Да би разумели историјски период који изучавају, ученици треба да се упознају и са књижевношћу и уметношћу тог времена. Зато је пожељно да се у корелацији са наставом других одговарајућих предмета и осветле друштвени контекст настанка неког дела које се проучава. Потребно је подстицати код ученика развој критичког мишљења и свести о значају неговања културе сећања.

Програмом је предвиђено и изучавање периода савремене историје, што подразумева и обраду многих осетљивих, па и противуречних и контроверзних тема, о којима не постоји консензус у научним круговима и јавности. То су теме које су присутне свакодневно у информативним и документарним програмима, на интернету, о њима говоре политичари, јавне личности и новинари. Такве теме су често саставни део породичне историје и личних наратива, што додатно увећава њихову актуелност. Ученици су изложени различитим тумачењима историјских догађаја и због тога је нарочито важно код њих развијати критички однос према информацијама које им се нуде. Овладавање том вештином наводи се и у образовним стандардима, а у оквиру програма спомиње се у циљу предмета, као и у појединим исходима за крај разреда. Због тога је једна од најбитнијих компетенција успешног наставника да зна како да код ученика подстиче критичко и историјско мишљење, што би ученицима омогућило развијање хуманистичких вредности заснованих на толеранцији, уважавању различитости и поштовању другог. Ученици треба да буду оспособљени да аргументовано анализирају противуречности, да сагледају и уваже туђи угао гледања на одређени историјски феномен, да уочавају сличности и различитости, постављају питања, а нове информације лако повезују с постојећим знањима. На тај начин, биће оспособљени да препознају пропаганду и активно учествују у разградњи предрасуда и стереотипа с којима се свакодневно сусрећу. Такав приступ омогућио би им

аутономни и рационални однос према информацијама и олакшао промишљање и доношење аргументованих закључака и судова.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАСТАВЕ И УЧЕЊА

Праћење напредовања ученика започиње иницијалном проценом нивоа на коме се он налази и у односу на шта ће се процењивати његово даље напредовање. Свака активност је добра прилика за процену напредовања и давање повратне информације, а ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета, као и напредак других ученика. Сваки наставни час и свака активност ученика су, у том смислу, прилика за регистровање напретка ученика и упућивање на даље активности. Наставник треба да подржи саморефлексију (промишљање ученика о томе шта зна, уме, може) и подстакне саморегулацију процеса учења кроз постављање личних циљева напредовања.

У настави оријентисаној на достизање исхода вреднују се процес и продукти учења. Да би вредновање било објективно и у функцији учења, потребно је ускладити нивое циљева учења и начине оцењивања. Потребно је, такође, ускладити оцењивање са његовом сврхом. У вредновању наученог, поред усменог испитивања, користе се и тестови знања. У формативном оцењивању се користе различити инструменти, а избор зависи од врсте активности која се вреднује. Вредновање активности, нарочито ако је тимски рад у питању, може се обавити са групом тако да се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана понаособ (тзв. вршњачко оцењивање).

Како ниједан од познатих начина вредновања није савршен, потребно је комбиновати различите начине оцењивања. Једино тако наставник може да сагледа слабе и јаке стране сваког свог ученика. Приликом сваког вредновања постигнућа потребно је ученику дати повратну информацију која помаже да разуме грешке и побољша свој резултат и учење. Ако наставник са ученицима договори показатеље на основу којих сви могу да прате напредак у учењу, ученици се уче да размишљају о квалитету свог рада и о томе шта треба да предузму да би свој рад унапредили. Оцењивање тако постаје инструмент за напредовање у учењу. На основу резултата праћења и вредновања, заједно са ученицима треба планирати процес учења и бирати погодне стратегије учења.

Потребно је да наставник резултате вредновања постигнућа својих ученика континуирано анализира и користи тако да унапреди део своје наставне праксе. Рад сваког наставника састоји се од планирања, остваривања и праћења и вредновања. Важно је да наставник континуирано прати и вреднује, осим постигнућа ученика, и процес наставе и учења, као и себе и сопствени рад.

Поред оних универзалних мерила и поступака испитивања и оцењивања ђака, овде се појављују стручно профилисани и стандардизовани тестови, анкете и тестирања, где постоји већа врста обавезности и прецизније нормирање и вредновање ученичких постигнућа. Општи циљеви предметног програма Историје јесу да ученици упознају и разумеју историјске и чињенице и феномене, као и да развију когнитивне, емоционалне и социјалне вештине, просоцијалне ставове и демократске вредности. Ученици би требало да могу самостално да прикупљају и обраде историјска знања, да их анализирају и интерпретирају, извуку поуке, те да уче и решавају проблеме у свакодневним животним ситуацијама у складу са практичним импликацијама предметних садржаја. Такође, ученици би требало и да имају прилику за стваралачко и критичко мишљење, аргументовани дијалог, сарадњу и тимски рад, те морално расуђивање и неговање духа толеранције. Оцењивање је континуирано, усмено и писмено (тест, контролна вежба). Када су у питању оцене на тестовима крећемо се у интервалима поменуте скале.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ПСИХОЛОГИЈА ПОТРОШАЧА

Наставник: Јелена Грабић

Када су питању писмене провере знања ослањамо се на скалу која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене:

Процент тачних одговора	оцена
од 85%-до 100%	одличан (5)
од 70%-до 85%	врло добар (4)
од 55%-70%	добар (3)
од 40%-55%	довољан (2)
испод 40%	недовољан (1)

Ова табела, као шири оквир и оријентација, примењује се на оцењивање тестова знања који се организују на различите начине, са различитим степеном строгости. Принципи оцењивања огледају се и на један специфичан начин. Поред оних универзалних мерила и поступака испитивања и оцењивања ђака, овде се појављују стручно профилисани и стандардизовани тестови, анкете и тестирања, где постоји већа врста обавезности и прецизније нормирање и вредновање ученичких постигнућа. Општи циљеви предметних програма Психологија су да ученици упознају и разумеју психолошке чињенице и феномене, као и да развију когнитивне, емоционалне и социјалне вештине, просоцијалне ставове и демократске вредности. Ученици би требало да могу самостално да прикупљају и обраде психолошка знања, да их анализирају и интерпретирају, извуку поуке, те да уоче и решавају проблеме у свакодневним животним ситуацијама у складу са практичним импликацијама предметних садржаја. Такође, ученици би требало и да имају прилику за стваралачко и критичко мишљење, аргументовани дијалог, сарадњу и тимски рад, те морално расуђивање и неговање духа толеранције. Оцењивање је континуирано, усмено и писмено (тест, контролна вежба). Када су у питању оцене на тестовима крећемо се у интервалима поменуте скале. Закључна оцена вреднује и друге модела рада и форме оцењивања и сумативно резултира следећим стандардом;

Највиша оцена **одличан (5)** – ученик сагледава целовито токове, познаје узроке и законе, способан је да примени знање у новој ситуацији, на нов начин, те да самостално искаже лични аргументовани став и на основу критичке анализе појмова формира одговарајуће закључке и трага за сврхама. Показује иницијативу током наставе, може успешно да ради у различитим контекстима.

Оцена **врло добар (4)** - да је ученик способан да функционално барата психолошким појмовима - анализира, класификује, повезује, примени или трансформише, те изведе закључак. Сналази се у различитим облицима рада.

Оцена **добар (3)** - да разуме појмове и чињенице, успоставља законите везе, може самостално да објасни значај психолошких процеса. Уз подршку наставника може да се опроба у различитим форматима рада.

Оцена **довољан (2)** - има елементарно познавање појмова и чињеница у изворном облику, може уз помоћ наставника да објасни њихове везе и значај.

Оцена **недовољан (1)** - кад не може ово за оцену 2, нити показује жељу да напредује

ИОП

Уколико ученик стиче образовање по ИОП-у оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Циљ наставе психологије је да допринесе формирању зреле, одговорне, социјализоване и асертивне особе, да пружи подршку развоју компетенција значајних за рад и даљи професионални развој кроз стицање функционалних знања о основним карактеристикама психичког живота и понашања човека, формирање правилних ставова и овладавање социјалним вештинама. Задаци наставе психологије су да ученици: – стекну основна знања о психичким процесима, особинама, стањима и њиховом манифестовању у понашању; – разумеју психички живот особе као целину међусобно повезаних процеса, стања и особина; – разумеју везу која постоји између понашања особе и личности и ситуације; – разумеју психолошке основе међуљудских односа и унапреде комуникацијске вештине; – стекну знања о психолошким карактеристикама корисника трговинских услуга; – развију ставове који уважавају психолошке карактеристике корисника услуга; – развију професионалну етику и поштовање корисника услуга без дискриминације по било ком критеријуму; – разумеју концепт менталног здравља и значај превенције, унапреде здраве животне стилове и примењују их у свакодневном животу; – унапреде сарадњу са другима, као и способност за тимски рад и неговање социјалних и емоционалних односа; – развију став о неопходности сталног стручног усавршавања и отворености за промене; – примењују стечена знања и вештине критичког мишљења при доношењу одлука и решавању проблема у професионалном раду и свакодневном животу.

НАЧИН ОСТВАРИВАЊА ПРОГРАМА

Садржај овог програма чини репрезентативан, али и веома селективан узорак из области психологије са којим се ученици по први пут сусрећу у свом школовању. Он је тако састављен да уз одговарајућу методологију рада са ученицима треба да обезбеди остварење широко постављеног циља предмета и дефинисаних бројних задатака који се односе, како на стицање функционалних знања и овладавање вештинама, тако и на формирање ставова и вредности. Ученици са тим задацима треба да буду упознати јер ће им то пружити јаснију слику о предмету као и начину на који се реализује. Програмски садржаји су организовани у тематске целине за које је наведен оптималан број часова за реализацију. Наставник, при изради оперативних планова, дефинише степен прораде садржаја и динамику рада, водећи рачуна да се не наруши целина наставног програма, односно да свака тема добије адекватан простор и да се планирани циљеви и задаци предмета остваре. При томе, треба имати у виду да формирање ставова и вредности, као и овладавање вештинама представља континуирани процес и резултат је кумулативног дејства целокупних активности на часовима психологије што захтева већу партиципацију ученика, различита методска решења, велики број примера и коришћење информација из различитих извора. Многи психолошки појмови из програма се појављују у склопу различитих тема што омогућава њихово међусобно повезивање. На тај начин се њихово значење продубљује, а психички живот и понашање особе представља на холистички начин, као сложена интерактивна целина. Квалитет наставе и остварење бројних задатака предмета се обезбеђује усаглашавањем садржаја са одговарајућим методичким активностима, сталном разменом информација, навођењем примера и указивањем на примену. Реализација програма треба да се одвија у складу са принципима активне, проблемске и истраживачке наставе са сталним рефлексјама на одговарајуће појаве из живота и искуства ученика. У реализацији овог програма наставници

пружају информације, осмишљавају, организују и усмеравају ученичке активности, креирају атмосферу у којој се настава одвија, дају повратну информацију, процењују напредовање ученика и оцењују их. За подстицање ученичких активности изузетно су важна питања која им се постављају. Она би требало да буду унапред припремљена, са свешћу шта се њима жели постићи у односу на циљеве и задатке предмета, јасна, захтевна али не и сувише компликована, по тежини различита да би подстакла ученике.

**КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ:
- СОЦИОЛОГИЈА СА ПРАВИМА ГРАЂАНА
- ПРАВО**

Наставник: Милијана Добриковић Симић

Примењују се разноврсни типови оцењивања (усмени одговор, писање есеја и беседа, семинарски радови, учешће у дискусији или беседничкој пракси и по потреби тестови знања).

Оцену **одличан (5)** добија ученик који је у стању да:

- 1) Самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и чињенице; процењује вредност социолошких теорија, идеја и ставова;
- 2) Уме да се замисли над оним што је саморазумљиво и подразумевано, да вишеструко сагледава и аргументовано мисли;
- 3) Прати појмовне везе и развој социолошке терминологије
- 4) Изражава се на различите начине усмено, писано, практично, ликовно. и др., укључујући и коришћење информационих технологија.
- 5) Примењује и отелотворује знања учешћем у дебатама, реторичкој пракси (прогодној и такмичарској), писањем проблемских текстова, припремом презентација, одговарајућих илустрација;

Оцену **врло добар (4)** добија ученик који је у стању да:

- 1) Познаје суштину учења социолошких мислилаца и школа и суштину демократије и правног система;
- 2) Уме да поставља битна питања и да уочава проблемске изазове;
- 3) Повезује садржаје и концепте из различитих области са ситуацијама из социјалног и личног живота;
- 4) Заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената;
- 5) Показује одговорност за свој напредак и отворен је за комуникацију;

Оцену **добар (3)** добија ученик који је у стању да:

- 1) Упознао је тематске целине, одговарајућа питања и решења појединих учења;
- 2) Уме да репродукује, али недостаје му смелости да промисли, критички преиспита и продуби своја знања;
- 3) Самостално извршава рутинске радне задатке према стандардизованој процедури, групише податке према задатим критеријумима;
- 4) Следи упутства и савете, захвалан је за групни рад.

Оцену **довољан (2)** добија ученик који је у стању да:

- 1) Препознаје и разуме кључне теме, појмове и информације;
- 2) Решава једноставне проблемске ситуације у познатом контексту;
- 3) Следи упутства и извршава задатке уз подршку наставника;

Оцену **недовољан (1)** добија ученик који не испуњава критеријуме за оцену довољан (2) и не показује заинтересованост за сопствени процес учења, нити напредак.

КРИТЕРИЈУМИ И ЕЛЕМЕНТИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ВЕРСКА НАСТАВА – ПРАВОСЛАВНИ КАТИХИЗИС

Наставник: Марко Палежевић

Оцењивање у верској настави је описно, што одговара формативном оцењивању. Под тим се подразумева тростепеност оцена: **истиче се, добар и задовољава.**

Оваква врста оцењивања се не односи само на знање или способности већ на општу слику о карактеру и интелектуалним способностима ученика. Узима се у обзир целовита личност ученика и избегава се стриктно оцењивање знања. Оно што је важно јесте да оцена не буде препрека ка стварању поверења ученик – вероучитељ и да не буде сметња развоју љубави према вери и Цркви. Вероучитељ приликом оцењивања мора да буде свестан да утиче на целокупну личност ученика, а не само на интелект и знање које ученик треба да усвоји и презентује. Оцењивање из наставног предмета верска настава треба да буде засновано и на љубави, толеранцији, разумевању и слично...

Вредновање ученичких активности се врши континуирано праћењем:

- постигнућа ученика
- начина како ученик усваја градиво
- степена самосталности у раду
- начина остваривања сарадње у процесу учења са другим ученицима
- израде домаћег задатка
- вештина комуникације
- излагања и представљења радова (изложба радова, цртежи...)
- учешћа у различитим облицима групног рада
- резултата рада
- креативности
- практичног рада

Непосредно описно оцењивање ученика може се вршити кроз:

- усмено испитивање;
- писмено испитивање;

Оцена се утврђује на основу следећих критеријума:

Истиче се:

- у потпуности разуме основна сазнања о темама Православног катихизиса - примењује стечено знање у свакодневном животу и користи за стицање нових знања -активно учествује у дискусији и доноси закључке - показује изузетну самосталност, иницијативу
- изврсно сарађује са осталим ученицима и наставником
- активно учествује у наставном процесу, заинтересован за рад, тражи изазове, пажљиво слуша, љубазан према другима
- отворен за сарадњу, разговор и разумевање

Добар:

- делимично разуме садржај теме - учествује у дискусијама, закључује, али уз велику помоћ наставника - користи се само са добро усвојеним начинима и техникама, те нерадо користи креативни рад
- не показује жељу за самосталним ангажманом на часу
- повремено остварује сарадњу са осталим ученицима и наставником
- на часу слабије активан

Задовољава:

- препознаје садржај теме
- усваја основне појмове предмета али се не ангажује у раду предмета
- нерадо извршава радне задатке
- готово да уопште не остварује сарадњу са другим ученицима и наставником

Школска свеска

Наставник може да оцени школску свеску ученика на крају полугодишта или школске године. Том приликом наставник оцењује: комплетност садржаја свеске, уредност, цртеже, додатне текстове и слично.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ ГРАЂАНСКО ВАСПИТАЊЕ

Наставници:

- 1. Милијана Добриковић Симић**
- 2. Владимир Кресојевић**
- 3. Јелена Грабић**

Грађанско васпитање треба да развије и моралну димензију ученикове личности. Избор се заснива на добровољности и афинитетима, садржаји се усвајају практиковањем и осећањима, а исходи су усмерени на заједницу. Ипак, и овде постоје одређени нивои знања (битни појмови и начела, савест, грађанске процедуре) који се могу вредновати.

Недовољне оцене међутим нема, мада уколико ученик није редовно долазио на наставу може бити неоцењен. Све неведено треба да резултира описном оценом „успешан“ или „веома успешан“;

а) Оцену „успешан“ добија ученик који редовно долази на часове, учествује у групном раду и радионицама, показује интересовање и жељу да развија грађанску свест, толеранцију према чланцима групе.

б) Оцену „веомало успешан“ добија ученик који је креативан у заједничким програмима, усваја одређена знања, процедуре и вредности грађанског друштва. Такође, је активан у ваннаставним активностима, сарадња са друштвеним институцијама, представе, изложбе, музејске поставке.

ИОП

Уколико ученик стиче образовање по ИОП-у оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

У описаном концепту Грађанског васпитања улога наставника, иако мање видљива, заправо је веома сложена и важна. Наставник је, пре свега, координатор, организатор, свих активности ученика и уколико их он не „води“ на прави начин ученици неће успети да приведу крају свој истраживачки и пројектни рад. Из тог разлога наставник мора пажљиво да планира сопствене

активности али нешто другачије него што се то ради код обавезних предмета. С обзиром да се наставник не појављује у улози предавача, споља гледано он је „највидљивији” у фази увођења ученика у тему и представљања кључних појмова садржаја када мора пажљиво да бира подстицаје и да води дискусију. Међутим он је присутан током свих ученичких активности. Програм се не може успешно остварити уколико се импровизује и у потпуности препушта ученицима, иако се базира на идеји да су ученици главни актери.

Планирање остваривања полуструктурираних програма захтева извесну флексибилност и способност предвиђања у ком правцу ће се одвијати активности ученика, односно која врста помоћи и подршке ће им бити потребна. Наставник планира којим својим активностима подстиче рефлексивност, радозналост, аргументовање, креативност, истрајност, одговорност, самосталност и континуирано документовање рада ученика. Да би то постигао он мора унапред да осмисли своје активности и да припреми одговарајуће материјале. Сложеност планирања код оваквих програма огледа се и у чињеници да се исти програм на различите начине остварује у различитим групама, тако да се планирање мора одвијати на нивоу конкретне групе. У процесу планирања и припреме за час наставници могу користити *Приручник за наставнике Грађанског васпитања* који је доступан са сајту Завода за унапређивање

Посебно је важна улога наставника у планирању динамике рада јер ученици обично имају тешкоће да у истраживачким и пројектним активностима процењују колико им је времена потребно за рад и показују тенденцију да троше више времена него што је потребно. Истраживачки и пројектни рад има за циљ, између осталог, да оспособи ученике да поштују рокове, да буду ефикасни и ефективни и зато наставник треба да интервенише кад види да се динамика групе не одвија како треба. Он процењује колико је часова оптимално да се нека тема обрађује а то значи да две теме у једном разреду не морају бити заступљене са једнаким бројем часова. О томе одлучује наставник уважавајући контекст у коме се одвија рад ученика, пре свега њихову мотивацију. Уколико је група заинтересовано приступила неком истраживању или раду на пројекту свакако их не треба прекидати већ подржавати да и финализирају своје активности.

Наставник прати како ученици учествују, како сарађују, како решавају конфликте. Укључује се, кад процени да је неопходно. Не сузбија сукобе ако се они одвијају аргументима. Како у свакој групи постоје ученици који су мање укључени у заједнички рад, то решава давањем подстицаја без вршења притиска. Повећана укљученост и активност ученика треба да почива на радозналости. Наставник има важну улогу и у процесу праћења и вредновања ученичког рада. Он континуирано даје повратну информацију ученицима која треба да буде јасна и увременена и таква да им помогне да коригују свој рад. Такође, и наставник треба да добије од ученика повратну информацију о свом раду што је драгоцено за његово даље планирање остваривања изборног програма.

ПРАЋЕЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ НАПРЕДОВАЊА УЧЕНИКА

Да би објективно проценио напредовање конкретног ученика у активностима, које су најчешће групе, наставник може и треба да прати неке показатеље. Много тога се може пратити као што су нпр.: начин на који ученик учествује у активностима, како прикупља податке, како аргументује, евалуира, документује. Посебно поуздани показатељи су квалитет постављених питања, способност да се нађе веза међу појавама, наведе пример, промени мишљење у контакту са аргументима, разликују чињенице од интерпретације, изведе закључак, прихвати другачије мишљење, примени научено, предвиде последице, дају креативна решења. Такође, наставник прати и вреднује како ученици међусобно сарађују, како решавају сукобе мишљења, како једни другима помажу, да ли испољавају иницијативу, како превазилазе тешкоће, да ли показују критичко мишљење или критицизам, колико су креативни. Истовремено, наставник пружа подршку ученицима да и сами процењују сопствено напредовање и напредовање групе. Зато на крају сваке теме ученици треба да процењују сопствени рад и рад групе, идентификују тешкоће и

њихове узроке, као и да имају предлог о другачијој организацији активности. Треба имати у виду да је процес рада често важнији од самих резултата. Из неуспелог истраживања или пројекта може се пуно тога научити и зато ученици не морају неминовно бити лоше вредновани.

Табела која следи представља помоћ наставницима у вредновању групног рада ученика. Објективност праћења и вредновања се може постићи уколико се наставник не ослања на општи утисак, већ унапред одреди елементе праћења и пажљиво бележи понашање ученика и уколико су ученици унапред упознати шта се прати и вреднује.

Вредновање активности се може обавити и са групом тако што се од сваког члана тражи мишљење о сопственом раду и о раду сваког члана посебно, односно може се применити тзв. вршњачко процењивање.

Групни рад НИВО ПОСТИГНУЋА	Елементи процене са показатељима		
	РАД У ГРУПИ	ПОЗНАВАЊЕ ТЕМАТИКЕ	РЕШАВАЊЕ ЗАДАТКА
ВИСОК	Ученик сарађује са свим члановима групе, уважава њихове потребе, пажљиво слуша друге, поштује договоре групе, не касни, своје обавезе извршава на време и тачно.	Ученик поседује знања, показује спремност да прикупља нове информације, активно подстиче размену идеја и знања са члановима групе и уважава њихове идеје, често поставља питања која се односе на тему.	Ученик је у потпуности посвећен решавању задатка групе. Даје предлоге како решавати задатак.
СРЕДЊИ	Ученик сарађује са члановима групе уз мање тешкоће, повремено има проблема у комуникацији али их самостално решава, своје обавезе извршава уз подсећање и опомињање.	Ученик поседује извесна знања и повремено суделује у размени идеја, повремено поставља питања која се односе на тему.	Ученик уз помоћ наставника и/или осталих чланова групе учествује у решавању задатка. Ретко има предлоге како решавати задатак али кад га добије ради по њему. Повремено има активности које не доприносе решавању задатка.
НИЗАК	Ученик повремено има сукобе у којима напада особе а не проблем, своје обавезе извршава ретко и делимично.	Ученик поседује мало знања и показује малу спремност да прикупља нове информације, ретко суделује у размени идеја, ретко поставља питања која се односе на тему.	Ученик минимално доприноси решавању задатака. Нема предлоге како решавати задатке и када добије предлоге слабо их реализује.
НЕЗАДОВОЉАВАЈУЋИ	Ученик омета рад групе, доприноси неконструктивним сукобима и не извршава своје обавезе.	Ученик ништа не зна о теми и нема интересовање да сазна. Не учествује у размени идеја. Никад не поставља питања која се односе на тему.	Ученик омета решавање задатка.

Како се сваки истраживачки рад завршава презентацијом потребно је вредновати и њен квалитет и тиме обезбедити повратну информацију за ученике што доприноси унапређивању њихових вештина у припреме презентација. Ученици треба унапред да знају шта се прати код презентација, а то су показатељи који се тиче садржаја (да ли је релевантан и тачан, да ли исказује суштину, колико је обиман ...), организације (како је искоришћен простор, које су боје коришћене, да ли су анимације и илустрације функционалне или декоративне...), начина излагања (да ли је довољно гласно, јасно, са одговарајућом динамиком...) и реакције слушалаца (да ли су били пажљиви, да ли их је презентација мотивисала да реагују...). У процесу вредновања презентација треба да учествују сви ученици из групе, као што и ауторима треба дати прилику да процене квалитет свог рада и ефекте које су постигли код слушалаца.

Када је у питању вредновање рада ученика на пројекту, онда се могу пратити следећи показатељи: колико јасно ученик дефинише проблем; колико прецизно одређује циљ пројекта, да ли консултује различите изворе информација; да ли доводи у везу избор активности пројекта са проблемом и циљем; да ли показује креативност у осмишљавању активности; колико пажљиво прикупља податке; да ли се придржава процедура; да ли правилно обрађује податке; да ли закључке доноси на основу валидних података; да ли документује активности на пројекту; какав је квалитет завршне презентације; како помаже другима; како сарађује; како дели информације од значаја за пројекат.

По завршетку пројекта, односно једне теме или целог програма, ученици могу да изврше самопроцењивање. За то се може користити листа од неколико питања коју је наставник направио

наменски за ту групу. Нека од питања могу бити: укратко напиши шта ти је било најзанимљивије, шта је било најтеже, шта си научио, које си вештине стекао, када би поново радио да ли би нешто променио, да ли си задовољан како си сарађивао са осталим члановима групе и др.

Наставник може да вреднује и продукте рада (пано, лифлет, снимак, фотографија, представа...), као и јавни наступ, обављен интервју, исказану иницијативу, посредовање у разрешавању сукоба унутар групе и др.

ИЗВОРИ ИНФОРМАЦИЈА

Концепт програма за Грађанско васпитање не базира се на коришћењу уџбеника и дидактичких материјала који су специјализовано направљени. Напротив, ученици се подстичу да користе што различитије изворе информација и да према њима имају критички однос. Циљ је јачати ученике да се ослањају на сопствене снаге у проналажењу и обради података у смислу процене њихове тачности. У изобилју података до којих ученици могу доћи изузетно је важно оспособити их да врше селекцију и да процењују који извори се могу сматрати поузданим и релевантним, а које податке треба узети са резервом и проверити. Иако се очекује да ће се ученици у великој мери ослањати на интернет као брз и лако доступан извор информација, треба их охрабривати да користе и друге изворе података као што су књиге, старе фотографије, филмови и разговор са људима што је важан извор података у друштвеним наукама.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ - ЕКОЛОГИЈА И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ - БИОЛОГИЈА

Наставници:

- 1. Милена Кузмановић**
- 2. Елида Ранисављевић**

оцена	критеријуми
Одличан (5)	Оцену одличан (5) добија ученик који је у стању да: 1) примењује знања у сложеним и непознатим ситуацијама; самостално и на креативан начин објашњава и критички разматра сложене садржинске целине и информације; процењује вредност теорија, идеја и ставова; 2) бира, повезује и вреднује различите врсте и изворе података; 3) формулише претпоставке, проверава их и аргументује решења, ставове и одлуке; 4) изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, ликовно и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију и начин презентације различитим контекстима; 5) континуирано показује заинтересованост

	и одговорност према сопственом процесу учења, уважава препоруке за напредовање и реализује их.
Врло добар (4)	<p>Оцену врло добар (4) добија ученик који је у стању да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) логички организује и самостално тумачи сложене садржинске целине и информације; 2) повезује садржаје из различитих области са ситуацијама из живота; 3) заузима ставове на основу сопствених тумачења и аргумената; 4) изражава се на различите начине (усмено, писано, графички, практично, ликовно и др.), укључујући и коришћење информационих технологија и прилагођава комуникацију задатим контекстима; 5) континуирано показује заинтересованост за сопствени процес учења, уважава препоруке за напредовање и углавном их реализује.
Добар (3)	<p>Оцену добар (3) добија ученик који је у стању да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) разуме и самостално објашњава основне појмове и везе између њих; 2) разврстава различите врсте података у основне категорије према задатом критеријуму; 3) уме да формулише своје ставове, процене и одлуке и објасни начин како је дошао до њих; 4) уме јасно да искаже одређени садржај у складу са захтевом и на одговарајући начин (усмено, писмено, графички, практично, ликовно и др.), укључујући коришћење информационих технологија; 5) самостално извршава рутинске радне задатке 6) извршава додељене задатке у складу с циљевима, очекиваним продуктима и планираном динамиком рада у групи; уважава чланове тима и различитост идеја; 7) показује заинтересованост за сопствени процес учења
Довољан (2)	<p>Оцену довољан (2) добија ученик који је у стању да:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) препознаје и/или набраја кључне појмове и информације и повезује их на основу задатог критеријума; 2) усвојио је одговарајућу терминологију из екологије и заштите животне средине;

	<p>3) извршава додељене задатке искључиво на захтев и уз подршку осталих чланова групе;</p> <p>4) уме јасно да искаже само појединости у оквиру одређеног садржаја, држећи се основног захтева</p> <p>5) повремено показује заинтересованост за сопствени процес учења, а препоруке за напредовање реализује уз стално праћење.</p>
Недовољан (1)	Оцену недовољан (1) добија ученик који не испуњава критеријуме за оцену довољан (2) и не показује заинтересованост за сопствени процес учења, нити напредак.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНИ ПРЕДМЕТ МАТЕМАТИКА

Наставници:

1. Данијела Димовић Лисинац
2. Елида Ранисављевић
3. Биљана Рашковић

Елементи оцењивања из математике су:

- усвојеност образовних садржаја;
- примена знања;
- активност ученика.

Сумативно оцењивање

Ученик у току школске године може добити оцене на основу:

1. писмених провера знања (контролних задатака, писмених задатака)
2. усменог испитивања;
3. активности на часу;
4. домаћих задатака.

При вредновању квалитета знања, оценом се исказује трајност, коректност, свесност и употребљивост знања на разним нивоима (ниво препознавања, ниво репродукције, ниво разумевања, ниво примене и ниво креативног, стваралачког решавања проблема).

Оцењивање је јавно и оцена одмах мора да буде образложена ученику.

Писмена оцењивања се врше након пређене области, уз ранију најаву а по распореду писаних провера знања. Писане провере, које трају до 15 минута се не најављују.

У току једног полугодишта ученик добија оцене из 4 писане провере (2 контролна задатка + 2 писмена задатка), усменог одговарања и активности на часу. Закључна оцена се формира као аритметичка средина свих оцена добијених током целе школске године.

Када су питању писмене провере знања скала која изражава однос између процента тачних одговора и одговарајуће оцене је следећа:

85%-до 100% одличан (5)

70%-до 84% врло добар (4)

50%-69% добар (3)

30%-49% добар (2)

од 0%-29% довољан (1)

У зависности од тежине теста дозвољена су одступања од $\pm 5\%$.

Формативно оцењивање

Подразумева: праћење рада, напредовања, ангажовања и мотивисаности ученика, потом активност на часовима, пројектима редовно доношење прибора, израда домаћих задатака - однос према раду.

Одличан успех – ученик редовно извршава своје школске обавезе, доноси прибор и домаће задатке, изузетно је активан и мотивисан, у континуитету показује заинтересованост и жељу за напредовањем и стицањем знања.

Врло добар успех – ученик се труди да редовно извршава своје обавезе, доноси прибор и домаће задатке, активан је и мотивисан за рад.

Добар успех – ученик прати наставу, труди се, углавном доноси прибор и домаће задатке, активан је на часу, али не у континуитету.

Довољан успех – ученик повремено прати наставу и повремено доноси прибор и домаћи и ретко кад је активан на часу, углавном пише све што од њега наставник очекује.

Недовољан успех - ученик не извршава своје обавезе, нема одговоран однос према раду, не доноси прибор, домаће задатке, неактиван и незаинтересован на часу.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

КРИТЕРИЈУМИ ОЦЕЊИВАЊА ЗА НАСТАВНЕ ПРЕДМЕТЕ: ИНФОРМАТИКА, ПОСЛОВНА ИНФОРМАТИКА, ПРОГРАМИРАЊЕ И ОБЈЕКТНО ПРОГРАМИРАЊЕ

Наставник: Биљана Рашковић

Ученици се оцењују писмено (петнаестоминутне провере знања), усмено и кроз практичан рад. Узима се у обзир њихово ангажовање, активности, завршавање задатака у предвиђеном року и њихов однос према раду. Сваку оцену (област) ученици могу да поправе и закључна оцена се изводи на основу аритметичке средине свих оцена у току полугодишта.

Оцену одличан (5) добија ученик који:

- ученик који у потпуности усвојио основна, проширена и продубљена знања, умења и вештине,
- уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, самостално закључује,
- критички расуђује,
- самостално извршава додељене задатке и примењује стечена знања и вештине из области Рачунарства и информатике (Информационо-комуникационе

технологије, Дигитална писменост, Рачунарство), Пословне информатике и Програмирања

Оцену одличан (4) добија ученик који:

- ученик који у потпуности усвојио основна знања, умења и вештине и више од половине проширених и продубљених знања,
- уочава битно, логички повезује чињенице и појмове, уз малу помоћ наставника долази до закључка,
- критички расуђује, самостално извршава додељене задатке и примењује стечена знања и вештине из области Рачунарства и информатике (Информационо-комуникационе технологије, Дигитална писменост, Рачунарство), Пословне информатике и Програмирања

Оцену одличан (3) добија ученик који:

- ученик који је у целини усвојио основна знања, умења и вештине, и половину проширених знања, умења и вештина, а према програму предмета,
- да уз помоћ наставника схвати значење научених садржаја, објашњења и да их повезује, уз помоћ наставника уочава битно,
- уз помоћ наставника извршава додељене задатке и примењује стечена знања и вештине из области Рачунарства и информатике (Информационо-комуникационе технологије, Дигитална писменост, Рачунарство), Пословне информатике и Програмирања.

Оцену одличан (2) добија ученик који:

- ученик који је усвојио основна знања, умења и вештине, према програму предмета, ученик испољава потешкоће у анализи чињеница, података, њиховом уопштавању и закључивању,
- има тешкоћа у усменом и писменом изражавању,
- не сналази се у новим ситуацијама,
- уз велику помоћ наставника извршава додељене задатке и примењује стечена знања и вештине из области Рачунарства и информатике (Информационо-комуникационе технологије, Дигитална писменост, Рачунарство), Пословне информатике и Програмирања.

Оцену одличан (1) добија ученик који:

- ученик који ни уз помоћ наставника није савладао основно знање, умење и вештине, добија оцену недовољан (1).

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 1, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености исхода, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Уколико ученик стиче образовање и васпитање по ИОП-у 2, оцењује се на основу ангажовања и степена остварености прилагођених циљева и исхода, који су дефинисани у персонализованом плану наставе и учења, уз прилагођавање начина и поступка оцењивања.

Директор

Сања Дујић